

Cercetările arheologice de la Orăștie (1994)

Gheorghe Petrov (Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca)

Zeno-Karl Pinter (Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu)

Categorii: Religios, ritual și funerar;

Tipuri: biserică;

Epoci/Perioade: Neolitic, eneolitic, tranziție la bronz; Hallstatt; Epoca migrațiilor (sec. VII - XI); Epoca medievală (sec. XIII -XVIII);

Pagina web: <http://cronica.cimec.ro/detalii.asp?k=26>

Localizare pe hartă: <https://map.cimec.ro/Mapserver/?layer=cronica&cod=26>

Într-un vechi cartier al orașului, într-o zonă de case situată la S-E de cetate, peste Apa Orăștiei și în stânga drumului ce iese spre Grădiște, se află un vechi cimitir care a funcționat până târziu, după al doilea război mondial. Într-o margine a cimitirului se află ruina fostei biserici greco-catolice. Ea avea hramul Sf. Nicolae și a funcționat ca lăcaș de cult până în 1946, când a fost dezafectată odată cu darea în folosință a noii biserici greco-catolice, construită în altă parte a orașului. Rămasă în părăsire, oamenii locului au demolat-o, folosind materialul recuperat la alte întreprinderi. Astăzi se mai află în picioare doar absida altarului, dar denivelările terenului lăsa însă să se întrevadă întregul plan al lăcașului. Din punct de vedere arheologic, biserica prezintă un interes deosebit, ea fiind ridicată cel mai devreme pe la mijlocul veacului trecut, lucru dovedit și de altfel și pe cale arheologică.

Informația documentară referitoare la o altă biserică mai veche situată în același perimetru este aproape inexistentă. Însă hramul bisericii (Sf. Nicolae) este pomenit pentru prima dată într-un act testamentar, lăsat de către Ștefan Olahul, tatăl umanistului Nicolae Olahul, care a fost între anii 1504-1520 judele regesc al Orăștiei. El își manifesta dorința de a fi îngropat după moarte în biserica ce purta acest hram. Nici o altă veche biserică de pe teritoriul orașului nu a purtat un astfel de hram. Tentația verificării acestei informații documentare, precum și posibilitatea descoperirii eventualei urme a unei mai vechi biserici, ne-au îndemnat să efectuăm o cercetare pe locul bisericii demolate. S-au practicat următoarele secțiuni după cum urmează: S1 = 14 x 2,50 m, pe relația E-V, cu latura de N pe axa bisericii și perpendiculară pe mijlocul zidului tâmplei, cealaltă latură fiind spre sud; casele A și B, ambele cu dimensiunile 1 x 1 m pornind direct și fără martor de pe laturile de N și de S ale lui S1, la 1 m de capătul vestial al aceleiași secțiuni. S2 = 7 x 2 m, pe relația N-S, perpendiculară pe latura nordică a lui S1 cu un martor de 0,50 m între ele și la o distanță de 8,50 m de zidul tâmplei. Făcând abstracție de unele ziduri și fundații ale bisericii mai noi, interesante sunt însă mormintele descoperite. S-au dezvelit în total 25 de schelete, câteva dintre ele fiind deranjate mai mult sau mai puțin de săparea șanțurilor pentru fundații, altele fiind parțial suprapuse de către aceleași fundații. Defuncții se aflau depuși în gropi ale căror adâncimi variaza între -1,30 m și -1,90 m, orientarea lor fiind cea obișnuită, adică capul la vest și picioarele spre est. Cuiile și resturile de lemn putrezit au dovedit că la toate cazurile s-au folosit sicrie. Inventarul funerar este destul de sărăcăcios, la multe morminte el lipsind cu desăvârșire. Un număr de 12 schelete aveau fiecare o monedă pe care o țineau într-una din mâini. Cronologic, emisiunile monetare descoperite aparțin unor monarhi habsburgici ori poloni, toți din veacurile XVI-XVII (Ferdinand I, Rudolf II, Matia II, Leopold I, Sigismund III). Deși cel mai vechi mormânt avea o monedă aparținătoare perioadei de început a veacului XVI, nu este exclus ca în ansamblul cimitirului să existe și alte mormânturi mai vechi. Secțiunile noastre s-au limitat doar la locul ocupat de biserica demolată. Acest cimitir se află în mod sigur în jurul unei biserici care nu putea fi decât din lemn. Aceasta fie că s-a aflat chiar pe locul cercetat de noi și ocupat ulterior de biserica demolată, urmele sale nemaiputând fi sesizate, fie că se afla amplasată undeva prin apropiere, într-un alt loc din fostul cimitir.